

hoofdstuk weergaven, de commandant van de Peeldivisie, kolonel Schmidt, vrijdagavond 10 mei om negen uur van Tilburg uit order gegeven, de Peel-Raamstelling te ontruimen en terug te trekken op de Zuid-Willemsvaart die van Den Bosch uit naar het zuidoosten loopt. Die terugtocht vond in de nacht plaats. Uitgevoerd werd hij door troepen die in de voorafgaande nacht al weinig geslapen hadden en op vrijdag de 10de, ook als zij niet in gevechten gewikkeld waren, de spanningen van de eerste oorlogsdag te doorstaan hadden gekregen. Hun artillerie, de meeste zware mitrailleurs alsook nagenoeg al hun verbindingsmateriaal (de veldtelefoonposten en -leidingen) hadden zij achtergelaten. Psychologisch was voorts van veel belang dat zij, voorzover zij de Zuid-Willemsvaart bereikten (dat gold lang niet voor allen), de Peel-Raamstelling waar maanden aan gewerkt was, verruild bleken te hebben voor posities die totaal niet voor verdediging ingericht waren; deze waren daar door een toevallige omstandigheid ook bij uitstek ongeschikt voor: het grootste deel van de weg Den Bosch-Helmond en verder zuidwaarts lag namelijk op de oostelijke kanaaloever die hoger was dan de westelijke. Troepen die zich op die westelijke oever ingroeven, konden niet over de oostelijke heen zien, zodat de Duitsers, waar zij verschenen, zulks bij verrassing deden en ongeobserveerd hun aanvallen konden voorbereiden.

Daar kwam nog bij dat niet ver van Den Bosch één gedeelte van die westelijke kanaaloever in het geheel niet bezet werd; hier hadden volgens de orders van kolonel Schmidt de bataljons die vlak bij Mill opgesteld waren, in stelling moeten gaan, maar delen van die bataljons waren krijgsgevangen gemaakt, andere delen wisten van de orders voor de terugtocht niets af, nòg andere delen bevonden zich al in Den Bosch of nog verder westelijk; al die feiten waren zowel kolonel Schmidt als de commandanten van de onderdelen der Peeldivisie onbekend. Juist in dat onbezette vak lag, bij Heeswijk, een brug; zij werd niet vernield.

Op 11 mei, 's middags ca. één uur, begonnen de Duitsers van die brug gebruik te maken, elders trachtten zij met rubberbootjes of met aan elkaar verbonden binnenvaartuigen over te steken. Het was de voorhoede van de *SS-Verfügungstruppen-Division*, een gemotoriseerde en dus snelle, van goede pantserwagens voorziene divisie, die aan de Zuid-Willemsvaart met twee goed-getrainde regimenten aanviel: de *SS-Standarten 'Gross-Deutschland'* en '*Germania*'. Plaatselijk (bij Den Dungen, bij Veghel, bij Helmond) kwam het tegen het einde van de ochtend of in de loop van de middag tot gevechten waarbij een klein deel van de Nederlandse troepen moedig weerstand bood, soms mede op grond van het van kolonel Schmidt binnengekomen bericht¹,

¹ Nierstrasz: *Noord-Limburg en Noord-Brabant*, p. 305.